

МОДЕРНІЗАЦІЯ РОЛІ УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В СУЧАСНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР

Оксана Волошина¹

¹ кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, <https://orcid.org/0000-0002-9977-7682>, e-mail: woloshina5555@gmail.com

Реферат:

Актуальність: у процесі розвитку суспільства змінюються соціально-обумовлені вимоги до освіти людини, що проявлялися як в особистісній, так і професійній складовій; друга половина ХХ – початок ХХІ століття пов'язані з виникненням компетентнісної парадигми освіти, що детермінувала зміни щодо ролі сучасного вчителя.

Мета – проаналізувати погляди респондентів на роль і функції сучасного вчителя; дослідити кореляцію отриманих результатів з сучасним освітнім законодавством; розробити акмеограми для основних рольових позицій сучасного педагога.

Методи: теоретичні (індукція, синтез, узагальнення); емпіричні (вивчення та аналіз нормативних документів про освіту, аналіз опитування вчителів і батьків учнів щодо їхніх очікувань від сучасних педагогів), моделювання (створення акмеорами рольових педагогічних позицій).

Результати: проаналізовано результати опитування вчителів і батьків учнів для з'ясування їхніх очікувань щодо сучасних педагогів; з'ясовано, що бачення ідеального педагога батьками і вчителями здебільшого сходиться; ці погляди повністю відповідають ідеям, задекларованим в основних документах про школу; розроблено акмеограму основних рольових позицій педагога (тьютора, фасилітатора, модератора, дослідника).

Висновки: сьогодні на освітянській ниві затребуваним має бути вчитель, який любить дітей, створює комфортні умови для навчання, розкриття наукового та особистісного потенціалу кожного здобувача освіти; у процесі підготовки майбутніх учителів у педагогічних закладах вищої освіти необхідно спиратися на компетентнісний, особистісний, діяльнісний підходи; особливу увагу варто звернути на формування не тільки професійних компетенцій, а й soft-skills, що допоможе сформувати успішного вчителя ХХІ століття.

Ключові слова: модернізація ролі вчителя, тьютор, фасилітатор, модератор, дослідник, акмеограма.

Вступ. У процесі розвитку суспільства від традиційного до індустріального, від індустріального до постіндустріального змінювалися соціально-обумовлені вимоги до освіти людини, що проявлялися як в особистісній, так і професійній складовій. Відповідно в історії суспільства сформувалися парадигми освіти, які визначають цілі та завдання освіти на певному історичному періоді розвитку.

За традиційно-консервативною моделлю освіти, що заклала основи консерватизму в ХVIII столітті, головна мета освіти – знання, вміння та навички. Традиційна парадигма визначає своїм завданням «збереження» загальнолюдських цінностей, накопичених знань та їх передачу молодому поколінню, акцентуючи увагу на індивідуальному розвитку учнів. Основне питання, що стоїть перед традиційною моделлю освіти, – це

«Чому вчити?», тобто які знання, вміння та навички необхідно передавати людині у певний історичний період. Традиційно-консервативна модель освіти була дуже ефективною в період індустріалізації суспільства; оскільки відповідала вимогам того історичного періоду.

Друга половина ХХ – початок ХХІ століття характеризується спрямованістю до постіндустріального суспільства: новий історичний період визначає інші вимоги до освіти, пов'язані з виникненням нової парадигми освіти – компетентнісної парадигми (Волошина, 2016).

Компетентнісна парадигма освіти, що прийшла на зміну традиційно-консервативної, коригує основну мету освіти, де головними є не стільки знання, скільки певні компетентності. За компетентнісною парадигмою, форми й методи навчання не підбирають відповідно до змісту, а навпаки, вони визначають зміст освіти (Радкевич, 2017). Тепер, в умовах компетентнісної моделі освіти, поруч із важливим питанням педагогіки «Чому вчити?» постає питання «Як навчити!».

Отже, вектор освіти цифрового покоління змінюється від освіти як трансляції знань до освіти як індустрії можливостей, що сприяють формуванню ціннісно-інструментальної сфери суб'єктів освітнього простору.

Для сучасної освіти притаманні такі глобальні виклики: змінюється статус і роль вчителя, змінюються соціальні запити та громадські очікування, з'являється новий тип учня. Сучасний професійно-особистісний контент вчителя вимагає наявності таких професійно-особистісних якостей, які характеризують його професіоналізм і здатність змінювати дійсність.

Джерела. Проблема вдосконалення системи підготовки майбутніх педагогів актуальна сьогодні в усьому світі, їй приділяється особлива увага в документах реформ вищої освіти у різних країнах (Болонська декларація; План адміністрації президента США з реформування педагогічної освіти «Наше майбутнє – наші вчителі»; низка законодавчих актів з модернізації педагогічної освіти в різних провінціях Канади; прийняття закону «Про вчителів» у Китаї) та діяльності міжнародних організацій ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Міжнародної організації праці, спрямованих на підвищення якості підготовки педагогічних кадрів та забезпечення їх безперервного професійного розвитку.

У 2013 році була прийнята «Педагогічна Конституція Європи», в якій визначено єдину цінні-

сну та методологічну платформу підготовки учителів для об'єднаної Європи ХХІ ст. У контексті активних реформ в освіті в Україні, спрямованих на розвиток особистості учня, з'являються нові професійні завдання у сучасного вчителя, нові вимоги до його підготовки (Волошина, 2014).

Проблемі підготовки вчителя нового покоління присвячені наукові праці провідних учених України: В. Андрущенко, В. Бикова, А. Гуржія, Р. Гуревича, О. Дубасенюк, А. Коломієць, Н. Лазаренко, Л. Лук'янової, С. Сисоєвої та інших. В останні роки з'являються праці, в яких окреслено особливості та шляхи євроінтеграції української освіти (В. Кремень, В. Луговий, П. Лузан, Н. Ничкало, В. Радкевич та інші).

Можемо зробити висновок, що сьогодні вектор освітнього процесу спрямований на формування нового вчителя – вчителя ХХІ століття, це положення задекларовано як на законодавчому рівні, так і відображено на рівні сучасних наукових досліджень.

Мета статті – проаналізувати погляди респондентів на роль і функції сучасного вчителя; дослідити кореляцію отриманих результатів з сучасним освітнім законодавством; розробити акмеограми для основних рольових позицій сучасного педагога.

Методи дослідження: теоретичні (індукція, синтез, узагальнення); емпіричні (вивчення та аналіз нормативних документів про освіту, аналіз опитування вчителів і батьків учнів щодо їхніх очікувань від сучасних педагогів), моделювання (створення акмеограми рольових педагогічних позицій).

Результати та обговорення. Французький учений В. Сорні, характеризуючи педагогічну професію на сучасному етапі розвитку суспільства, відзначає народження соціального феномена «нової професії». Зокрема, він констатує: «Прискорення темпів розвитку соціуму, перехід до інформаційного суспільства та розширення масштабів міжкультурної взаємодії призвело до кризи сучасної освіти у всіх країнах світового освітнього простору. Криза освіти докорінно змінила напрямок людської діяльності і похитнула систему цінностей, яка формувалася століттями. Сьогодні саме вчитель знаходиться в епіцентрі цих змін: він їх переживає, передбачає, пристосовується з метою кращої відповідності вимогам суспільства. Ми присутні при народженні «нової професії» – професії «Вчителя ХХІ століття» (Сорні, 2004).

У Концепції Нової української школи зазначено, що сьогодні «...варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а

як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини» (Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. 2016, с. 16). Дійсно, особливості сучасного уроку, розвиток дистанційної освіти, аналіз запитів на підготовку та перепідготовку педагогічних кадрів стали практичними передумовами та зумовили потребу в педагогах, готових до реалізації нових рольових позицій.

Позначивши потребу у зміні рольової позиції сучасного вчителя, перейдемо до характеристики окремих ролей, оволодіння якими у процесі професійної підготовки у ЗВО має важливе значення для майбутньої успішної професійної діяльності здобувачів вищої освіти.

Педагог-модератор. Як стверджують Г. Хаусманн і Х. Штюрмер, узагальненою метою модерації може бути організація групової роботи у режимі співробітництва з дотриманням рівноправності її учасників (Hausmann, Stunner, 20044). Саме цей аспект зазначеної мети сприяє використанню модерації в професійній підготовці майбутнього педагога.

В основі модерації лежить використання спеціальних технологій, які допомагають організувати процес вільної комунікації, обміну думками, судженнями, що спрямовує учня до прийняття рішення за допомоги реалізації його внутрішніх можливостей.

Педагог-фасилітатор. Головним завданням педагога-фасилітатора є стимулювання процесу навчання, вміння створювати належну атмосферу психологічної підтримки, що сприяє комфортному стану здобувачів освіти, надає їм впевненість у власних можливостях, активізує до вирішення поставлених завдань.

Педагог-тьютор. Тьютор допомагає здобувачам освіти зрозуміти свої потенційні можливості, окреслити індивідуальну освітню траєкторію для майбутнього професійного самовизначення і розширення освітнього простору.

Наступною рольовою позицією, що забезпечує успішність виконання завдань сучасної освіти, є позиція педагога-дослідника. В. Сухомлинський (1973, с. 63) наголошував на важливості поєднання функцій учителя і дослідника: «Якщо ви хочете, щоб педагогічна праця приносила вчителю радість, щоб повсякденне проведення уроків не перетворювалося на одноманітну повинність, ведіть кожного учня до щасливої стежки дослідження».

Порівняємо основні компетентності вчителя ХХІ століття, які задекларовані у Педагогічній Конституції Європи (Педагогічна Конституція Європи, 2013) і Концепції Нової української школи (Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи, 2016) (табл. 1).

Таблиця 1

Основні компетентності, якими має володіти вчитель ХХІ століття за Педагогічною Конституцією Європи і Концепцією Нової української школи

Основними компетентностями, якими має володіти вчитель ХХІ століття за Педагогічною Конституцією Європи:	Перелік базових компетентностей вчителя Нової української школи
Комунікативна компетентність (зокрема, сучасний учитель має вільно володіти кількома європейськими мовами).	Мовно-комунікативна компетентність: - обізнаність із новітніми науковими відомостями з педагогіки, психології, інноватики; - здатність до продуктивної професійної діяльності на основі педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог етики.
Компетентність самоідентичності	Загально-культурна компетентність: - здатність розуміти твори мистецтва, естетичний смак, здатність до творчості; - усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших
Компетентність справедливості	Соціально-громадянська компетентність : - усвідомлення глобальних проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні;

	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення громадянського обов'язку та почуття власної гідності; - здатність до ефективної командної роботи; - вміння попереджати та розв'язувати конфлікти, знаходити компроміси.
Лідерська компетентність	Підприємницька компетентність: вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя задля підвищення як власного соціального статусу, так і розвитку суспільства
Дослідницько-аналітична компетентність	Інформаційна компетентність: - здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного суспільства
Здатність навчатися протягом життя	Уміння вчитися впродовж життя: здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.
Емпатія – здатність розуміти переживання учня чи студента та співпереживати в процесі спілкування.	Психологічна компетентність: - усвідомлення цінності фізичного, психічного і морального здоров'я особистості; - здатність сприяти творчому становленню дітей.
Стаття 6.3. Найважливіша компетентність педагога XXI століття – забезпечити навчальне середовище, яке сприяє благополуччю кожної дитини і формує її багатий духовний світ.	Професійно-педагогічна компетентність: - обізнаність із новітніми науковими відомостями з педагогіки, психології, інноватики; - здатність до продуктивної професійної діяльності на основі педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог етики.

Можемо зробити висновок, що вимоги до особистості вчителя корелюються і в Педагогічній Конституції Європи, і в документах про освіту в Україні.

В Україні в грудні 2020 року відбулося опитування для вчителів і батьків учнів щодо їхніх очікувань від сучасних педагогів. Опитування проводилося у межах національної кампанії «Класний вчитель» за сприяння Міністерства освіти і науки України (Портрет ідеального вчителя очима українців: результати Інтернет-опитування, 2020). Було опитано 642 респонденти з усіх областей України, які самостійно відносили себе до умовних груп: батьків (мають дитину шкільного віку) чи вчителів. Метою опитування була необхідність зрозуміти, чого респонденти

очікують від учителів, якими компетентностями вони мають володіти. Опитування відбувалося методом анонімного анкетування, посилення на яке поширювалось на різних інтернет-майданчиках та в соціальних мережах. Проконтролювати вибірку було неможливо, тому це опитування не є соціологічним.

Аналіз анкетування свідчить, що погляди батьків і вчителів на ідеального вчителя загалом співпадають (табл.2). Проте, вчителі найважливішим вважають уміння зацікавити навчанням і надихати здобувачів середньої освіти, а для батьків найважливішим є ставлення до їхніх дітей. Компетентності ідеального вчителя, які ранжовані від найбільш до найменш очікуваних, представлені в таблиці (табл.3).

Компетенції ідеального вчителя на думку батьків і вчителів

Батьки, місце	Компетенції ідеального вчителя на думку	Учителі, місце
01	Повага до кожного учня, однакове ставлення до всіх	02
02	Уміння зацікавити навчанням, надихати учнівство	01
03	Розуміння дітей, уміння знаходити з ними спільну мову	03
04	Здатність розкривати учнівський потенціал	04
05	Комунікабельність, відкритість до спілкування	05

Таблиця 3

Портрет сучасного вчителя, очікуваний батьками:

Компетентності ідеального педагога	Відсотки
повага до кожного учня, рівне ставлення до всіх	72%
уміння зацікавити навчанням, надихати	70%
розуміння дітей, уміння знаходити з ними спільну мову	67%
здатність розкривати потенціал здобувачів освіти	51%
комунікабельність, відкритість до спілкування	48%
терплячість та самоконтроль	43%
турбота про здоров'я та емоційний стан учнів	36%
оригінальний стиль викладання	33%
уміння розв'язувати конфлікти	31%
досконале знання свого предмета	30%
вимогливість до здобувачів освіти	22%.

Респонденти також дали відповідь на запитання щодо впливу учасників освітнього процесу на запровадження нових стандартів навчання: від 1 (найменший бал) до 5 (найвищий бал). Респонденти вважають, що найважливішу

роль у впровадженні нових стандартів навчання відіграють учителі, шкільна адміністрація. Найменше впливають на дітей, на думку вчителів і батьків, представники громадськості (табл. 4).

Таблиця 4

Рейтинг впливовості учасників освітнього процесу:

Учасники освітнього процесу	Бали
вчителі	2570
адміністрація школи	2 413
Міністерство освіти і науки України	2 204
учнівство	2 170
батьки	2 035
громадськість	1 694

Під час опитування респондентам повинні були оцінити важливість завдань, які стоять перед школою. Оцінки вчителів та батьків повністю співпали. Пріоритетними вони визнали комфортне та безпечне перебування в школі, психологічний розвиток дитини та отримання нею емоційного задоволення від навчання. Учасники

опитування також визначили найважливіші компетенції вчителя, які необхідні для виконання освітніх завдань. айголовнішою компетенцією вчителя для розкриття потенціалу учня і батьки, і вчителі обрали вміння заохочувати здобувачів середньої освіти до пізнавальної діяльності (табл. 5).

Компетенції вчителя для створення безпечного й здорового освітнього середовища на думку батьків і учителів

Погляди батьків, відсотки	Компетенції вчителя для створення безпечного освітнього середовища	Погляди учителів, відсотки
69%	забезпечення комфортних та безпечних умов перебування здобувачів середньої освіти в школі	60 %
61 %	турбота про здоров'я та емоційний стан дітей	63,3%
72%	вміння заохочувати учнів до здійснення пізнавальної (дослідницької) діяльності	66%
56%	орієнтація на вікові та індивідуальні особливості дитини	56%
50%	творчий підхід до навчального процесу	55%
47%	організація ефективної взаємодії учнівства в колективі, спонукання їх до співтворчості	58%

Загалом, на думку більшості опитаних українців, учитель має надихати, розуміти та поважати учнів, уміти розкривати їхній потенціал і бути відкритим до спілкування та постійного самовдосконалення.

Вважаємо, що реалізація функцій учителя вимагає від педагога певних особистісних та професійних якостей. У процесі підготовки майбут-

ніх учителів під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін нами розроблено акмеограми, що є системою вимог, умов та факторів, які сприяють ефективному розвитку професійної майстерності та особистості спеціаліста (Волошина, 2017). Ми визначили такі основні рольові позиції педагога: тьютор, фасилітатор, модератор, дослідник (табл. 6).

Таблиця 6

Акмеограми рольових позицій педагога

Педагог – тьютор			
Об'єктивні характеристики		Суб'єктивні характеристики	
Позиції	Уміння	Індивідуальні	Професійні
Консультант Вихователь Інструктор Помічник	З'ясовувати освітні потреби та запити учнів Супроводжувати підопічного Створювати індивідуальну освітню траєкторію. Спрямовувати у необхідне русло Інтегрувати Організувати освітній Процес	Гнучкий Терплячий Комунікативний Робота у колективі Організатор	Уміння ставити запитання Створення комфортної атмосфери Мотивація підопічного Знання предмета та навчального матеріалу Уміння застосовувати інноваційні освітні технології

Педагог-модератор			
Координатор Адміністратор Редактор Керівник Каталізатор	Коментувати репліки учнів Узагальнювати отри- ману інформацію Стимулювати до ро- боти Планувати розвиток подій	Толерантний Уміння співпрацю- вати Зосереджений Цілеспрямований Емоційно стриманий	Створення психологічного комфорту Уміння корегу- вати, підтримувати нейтралітет щодо різних позицій Розуміння особ- ливостей групової динаміки
Педагог-фасилітатор			
Помічник Посередник Тренер Диригент	Створення комфорт- ної атмосфери Надання допомоги у взаємодії з іншими донести та підтри- мати спільну мету Сприяння процесу розвитку Досягнення порозу- міння в групі	Пунктуальний Емпатійний Відкритий Виразна міміка Розвинута техніка мовлення Ініціативний	Особистісний під- хід Уміти розкрити потенційні ресу- рси учнів Демонстрація до- віри Пошук внутріш- ньої мотивації Активізація мис- лення Витримка власної позиції Атрактивність
Педагог-дослідник			
Експериментатор Майстер Винахідник Проектувальник	Систематизувати знання Стимулювання творчої активності Знаходить нестан- дартні рішення	Оптимістичний Допитливий Добросовісний Терпимий Упевнений у собі та своїх силах	Оптимальний Творчий Незалежність мислення Дисциплінова- ний

Висновки. Аналіз відповідей респондентів дозволив зробити висновок, що сьогодні на освітня ниві затребуваним має бути, перш за все, вчитель, який любить дітей, створює комфортні умови для навчання, для розкриття наукового та особистісного потенціалу кожного здобувача освіти. Відповіді батьків школи і учителів повністю відповідають ідеям, задекларованим в основних документах про школу, адже сучасний педагог має поєднувати в собі компетентності фасилітатора, супервайзера, тьютора, коуча, фасилітатора, супервайзера, модератора. В особис-

тисному плані він має бути психологічно та емоційно компетентною людиною, лідером і менеджером, успішним професіоналом, вільним від стереотипів, ефективним комунікатором, чесним, чуйним, тактовним, толерантним, який любить дітей і свою професію. Вважаємо, що в процесі підготовки майбутніх учителів у вищих педагогічних закладах освіти необхідно опиратися на компетентнісний, особистісний, діяльнісний підходи. Особливу увагу необхідно звернути на формування не тільки професійних компетентностей, а й так званих soft-skills, що допоможе сформувати успішного вчителя XXI століття.

Список посилань

- Волошина, О.В. (2016). Використання активних методів навчання при викладанні дисциплін педагогічного циклу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 48, 13-16.
- Волошина, О.В. (2014). Роль моральних відносин між учителем і учнями в навчально-виховному процесі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 41, 66-70.
- Волошина, О.В. (2017). Підготовка майбутніх учителів до навчально-виховної роботи в умовах інклюзивного середовища Особлива дитина: навчання і виховання, 1, 31-39.
- Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. 2016 [online] (Останнє оновлення 29 жовтня 2020) Доступно: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>> [Дата звернення 15 березня 2022]
- Педагогічна Конституція Європи? 2013. *Вища освіта України*, 3, 111-116.
- Портрет ідеального вчителя очима українців: результати Інтернет-опитування (2020) <https://mon.gov.ua/ua/news/portret-idealnogo-vchitelya-ochima-ukrayinciv-rezultati-internet-opituvannya>.
- Радкевич, В.О., Лузан, П.Г., & Кравець, С.Г. (2017). Стандартизація професійної освіти в контексті євроінтеграційних процесів. В: *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): збірник наукових праць*. Київ: Видавничий дім "Сам", с. 259-267.
- Радкевич, В.О. (2017). Професійна освіта і навчання: Європейський контекст розвитку. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка : зб. наук. праць*, 14, 5-14.
- Сухомлинский, В. А. (1973). *Разговор с молодым директором школы*. М., с. 63.
- Cornu, B., 2004 *Le nouveau métier d'enseignant*. Paris: La documentation française.
- Hausmann, G., Stunner, H., 1994. *Zielwirksame Moderation*. Renningen-Malmsheim.

Переклад і транслітерація

- Voloshyna, O.V., 2016. Vykorystannia aktyvnykh metodiv navchannia pry vykladanni dystsyplin pedahohichnoho tsykladu. [The use of active teaching methods in teaching the disciplines of the pedagogical cycle]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykhohihiia [Scientific Issues of Vinnytsia state M.Kotsyubynskiy pedagogical university Section: Pedagogics and Psychology]*, 48, 13-16. [in Ukrainian].
- Voloshyna, O.V. (2014). Rol moralnykh vidnosyn mizh uchytelom i uchnyamy v navchalno-vykhovnomu protsesi. [The role of moral relations between teacher and students in the educational process]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykhohihiia. [Scientific Issues of Vinnytsia state M.Kotsyubynskiy pedagogical university Section: Pedagogics and Psychology]*, 41. 66-70. [in Ukrainian].
- Voloshyna, O.V. (2017). Pidhotovka maibutnykh uchyteliv do navchalno-vykhovnoi roboty v umovakh inkliuzyvnoho seredovyshcha [Preparation of future teachers for educational work in an inclusive environment] *Osoblyva dytyna: navchannia i vykhovannia [Exceptional child: teaching and upbringing]*, 1, 31-39, [in Ukrainian].
- Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly (2016). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>, [in Ukrainian].
- Pedahohichna Konstytutsiia Yevropy [Pedagogical Constitution of Europe], 2013, *Vyshcha osvita Ukrainy [Higher education in Ukraine]*, 3, 111-116 [in Ukrainian].
- Portret idealnogo vchytelia ochyma ukrainsiv: rezultaty Internet-opytuvannia (2020)[Portrait of an ideal teacher through the eyes of Ukrainians: the results of an online survey]. <https://mon.gov.ua/ua/news/portret-idealnogo-vchitelya-ochima-ukrayinciv-rezultati-internet-opituvannya>, [in Ukrainian].
- Radkevych, V.O., Luzan, P.H., & Kravets, S.H. (2017). Standartyzatsiia profesiinoi osvity v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv [Standardization of Vocational Education in the Context of European Integration Processes]. V: *Naukove zabezpechennia rozvytku osvity v Ukraini: aktualni problemy teorii i*

praktyky (do 25-richchia NAPN Ukrainy) [Scientific support for the development of education in Ukraine: current problems of theory and practice (up to the 25th anniversary of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine)]: zbirnyk naukovykh prats. Kyiv: Vydavnychiy dim "Sam", s. 259-267, [in Ukrainian].

Radkevych, V.O. (2017). Profesiina osvita i navchannia: Yevropeyskyi kontekst rozvytku [Vocational education and training: The European context of development] Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnicnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika: zb. Nauk. Prats [Scientific Bulletin of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Professional Pedagogics: coll. Science. work], 14, s. 5-14 [in Ukrainian].

Sukhomlynskyi, V. A. (1973). Razgovor s molodym direktorom shkoly [Conversation with a young school principal] M., s. 63, [in Russian].

Cornu, B. (2004). *Le nouveau métier d'enseignant*. Paris : La documentation française, c.63, [in French].

Hausmann, G., & Stunner, H. (2004). *Zielwirksame Moderation*. Renningen-Malmsheim, [in English].

<https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.62-70>

MODERNIZATION OF THE ROLE OF UKRAINIAN TEACHERS IN THE CONTEXT OF INTEGRATION IN MODERN EUROPEAN SPACE

Oksana Voloshyna ¹

¹ Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Professional Education and management of lighting mortgages Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, <https://orcid.org/0000-0002-9977-7682>, e-mail: woloshina5555@gmail.com

Abstract

Relevance: in the process of development of society, socially determined requirements for human education change, which were manifested both in the personal and professional components; the second half of the XX – beginning of the XXI century are associated with the emergence of the competence paradigm of education; accordingly, the role of the modern teacher is changing.

The aim is to analyze the respondents' views on the role and functions of a modern teacher; to investigate the correlation of the results obtained with modern educational legislation; to develop acmeograms for the main role positions of a modern teacher.

Methods: theoretical (induction, synthesis, generalization); empirical (study and analysis of normative documents on education, analysis of a survey of teachers and parents of students regarding their expectations from modern teachers), modeling (creation of an acmeogram of role pedagogical positions).

Results: a survey of teachers and parents of students regarding their expectations from modern teachers is analyzed; it was found out that the vision of the ideal teacher by parents and teachers mostly converges; their views fully correspond to the ideas declared in the main documents about the school; an acmeogram of the main role positions of the teacher has been developed: tutor, facilitator, moderator, researcher.

Conclusions: today, a teacher who loves children, creates comfortable conditions for learning, and reveals the scientific and personal potential of each educational applicant should be in demand in the educational field; in progress training of future teachers in pedagogical institutions of higher education should be based on competence-based, personal, and activity-based approaches (pay special attention to the formation of not only professional competencies, but also the so-called soft-skills, which will help to form a successful teacher of the XXI century).

Keywords: *modernization of the teacher's role, tutor, facilitator, moderator, researcher, acmeogram.*

Стаття надійшла до редакції: 06.04.2022

Прийнято до друку: 13.04.2022